

DN granskar. Övergrepp i kulturens finrum

Elise Karlsson

Akademien, och hur han hyllade honom som en förebild. Som någon som borde lära unga om hur man blir en riktig man.

5 "Detta är en kollektiv skam för det litterära Stockholm"

Sextonde kvinnan, sjuttonde kvinnan och Amanda Svensson berättar.

I början av 10-talet framträdde elever från Nordens författarskola Biskops-Arnö på Klubben, och läste sina texter från källarscenen. Efteråt berättade flera av kvinnorna i klassen att de hade trakasserats sexuellt av Kulturprofilen, och jag har talat med två av dem.

Sextonde kvinnan

Han kom fram och presenterade sig med sin position. Min text hade handlat om den manliga blicken. Han sa "jag hoppas att du inte hatar alla män", och sedan började han ta på min kropp och kommentera mitt utseende. Jag försökte ta mig därifrån, och då höll han fast mig i armen. Det känns som att hans trakasserier betraktas annorlunda eftersom att man befinner sig i en kulturell värld, att allt sker i litteraturens namn. Det är ju HAN, inte en byggjobbare på stan.

Sjuttonde kvinnan

Jag stod och pratade med två kvinnor som varit på Klubben under kvällen. Då kom han fram och tog mig på rumpan. Sedan la han en hand över mina ögon och drog bak mitt hår. Han gjorde det våldsamt. Jag blev så förvånad att jag inte hann reagera. När han höll mig så sa han till kvinnorna "titta på hennes panna, har ni sett en så vacker panna". Jag stod där som ett utställningsobjekt. Det gjorde ont att kvinnorna bredvid inte backade upp mig mer. Jag försökte ta upp det som hänt med en av dem vid ett senare tillfälle. Men då försökte hon bara släta över det.

När Kulturprofilen efter uppläsningarna hörde av sig till Biskops-Arnö och bad om elevernas mejladresser "för att kunna tacka dem personligen" valde författarskolans fyra lärare – Arne Sundelin, Athena Farrokhzad, Ida Linde och Sara Gordan – att ta upp vittnesmålen: "Vi fick höra att ett flertal av våra kvinnliga elever upplevde verbala och fysiska kränkningar av sexuell natur från dig, vilket för oss är oacceptabelt. För oss känns det i nuläget omöjligt att fortsätta samarbeta med Klubben, trots den fina kvällen."

Kulturprofilen svarade på deras mejl: "Vi vill starkt bestrida era påståenden. De få kommentarer vi gav till eleverna den kvällen var uteslutande av litterär art. Jag beklagar uttryckligen detta missförstånd och vill med detta avstå fortsatt samarbete med er och Biskops-Arnös författarskola." Skolans agerande ledde till att andra kulturpersonligheter hörde av sig och försvarade Kulturprofilen, säger författaren och läraren Ida Linde: – Det var de vanliga sätten att ursäkta sexuella trakasserier, genom att förminska en människas erfarenhet och hävda att den var något annat. I ett mejl jag tagit del av skriver en poet till Biskops-Arnös rektor att hon "skäms" över lärarnas markering mot Kulturprofilen. Hon betonar att Svenska Akademien bidrar ekonomiskt till olika projekt som är knutna till deras författarskola. Hon föreslår en "ursäkt" till Kulturprofilen och "reprimand" till lärarna "för fullständigt oacceptabelt beteende". "Om jag säger #metoo, kommer ni att sluta gå på Klubben då?" Strax efter att Elise Karlsson postat frågan på Facebook publicerade Stefan Ingvarsson, svenskt kulturråd i Moskva, en liknande uppdatering. Också han nämnde Kulturprofilens namn: "Jag orkar inte vara delaktig i tystnaden längre. Min tystnad har bidragit till att färre vågar säga ifrån. Till känslan av att hans inflytelserika uppbackare kommer att låta oss känna av konsekvenserna. So be it. Detta är en kollektiv skam för det litterära Stockholm." – Jag var modig en gång som ung. När jag jobbade på ett litet förlag och han förgrep sig på en kollega på en av våra fester slängde jag ut honom, säger Stefan Ingvarsson när vi talas vid. – Han skrek på mig: "Vet du vem jag är? Jag kommer att förstöra din karriär!" Men ju mer etablerad jag blivit, desto fegare. När jag fick jobb på ett betydligt större förlag kändes det omöjligt att agera med tanke på alla hans kontakter. Och sedan drev jag litteraturfestivalen Stockholm literature, som är extremt beroende av Svenska Akademien. Han säger att han i stället har "krishanterat verkligheten" genom att se till att inga kvinnliga vänner hamnar ensamma med Kulturprofilen. – Som i någon sorts klansamhälle, att jag fysiskt vaktat dem. Ännu en som skrivit om Kulturprofilen på sociala medier är författaren Amanda Svensson. Hon berättar att hon träffat honom två gånger, och blivit tafsad på vid båda tillfällena.

– Första gången var för fem år sedan. Han började röra vid min midja och mitt hår på ett sätt som kändes extremt intimt, och det mest obehagliga var nog den skrockiga stämningen när jag pratade om det efteråt: folk menade att det var "så han var", men också att det på allvar gällde att passa sig, "se till att han inte får upp ögonen för dig", säger hon. Andra gången var på årets Bokmässa i Göteborg, där han traditionsenligt anordnade fest i en svit på ett av stadens hotell: – Innan konstaterade vi att tre av fyra i sällskapet blivit tafsade på, och en hade hotats med att få sin karriär förstörd. Den fjärde hade aldrig träffat honom. Så vi skämtade om att – om han kom – skicka fram henne som offerlamm. Vi normaliserade fenomenet genom att se det som komiskt, och jag tror att många hanterar det just så. Jag är van vid att sexism tar sig lömskare, mer inbäddade uttryck... Man blir så paff. Inne på svitfesten undvek Amanda Svensson Kulturprofilen. Men han kom fram till henne när hon skulle gå. – Jag minns att tanken slog mig, att det där med hans tafsningar kanske var överdrivet. Och då började han röra vid min byst. Och jag blev lika förvånad. Jag bara backade undan, sa hejdå. – Och sedan dess har jag skämts, över att först ha varit en del av tystnadskulturen och sedan med min blotta närvaro ha legitimerat hans position. Jag kommer aldrig mer att delta i något som har med honom att göra.

6 "Om jag anmälde honom skulle det bara få motsatt effekt"

Ingen av kvinnorna har polisanmält Kulturprofilen, flera berättar att de är rädda.

Kvinnan som efter #metoo bestämde sig för att anmäla Kulturprofilen åkte till en polisstation i Stockholm. Det var för fyra veckor sedan. Hon messade mig därifrån. Hon hade förhört. Det hon sa sig ha utsatts för var en våldtäkt, enligt polisen. Hon övervägde att göra en sekretessanmälan, skrev hon. Men något dygn senare hörde hon av sig igen. – Jag är lite chockad över hur jag reagerade. Jag gick inte vidare med anmälan. Det handlar mest om mitt arbete. En av mina chefer är nära vän med honom. Jag känner att jag har för mycket som står på spel. Och troligen skulle det inte bli någon rättegång, i brist på bevis.